

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 17 października 2024 r. *

Odesłanie prejudycjalne – Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości –
Polityka imigracyjna – Powrót nielegalnie przebywających w państwie członkowskim obywateli
państw trzecich – Dyrektywa 2008/115/WE – Artykuł 5 – Zasada non-refoulement –
Wykonanie decyzji nakazującej powrót wydanej w ramach procedury ubiegania się o ochronę
międzynarodową w następstwie nielegalnego pobytu danego obywatela państwa trzeciego
wynikającego z oddalenia wniosku o wydanie dokumentu pobytowego przewidzianego w prawie
krajowym – Obowiązek dokonania przez organ administracyjny oceny zgodności wykonania
takiej decyzji z zasadą non-refoulement – Artykuł 13 – Środki odwoławcze od decyzji
dotyczących powrotu – Obowiązek uwzględnienia przez sąd krajowy z urzędu naruszenia zasady
non-refoulement przy wykonywaniu decyzji nakazującej powrót – Zakres – Artykuł 4, art. 19
ust. 2 i art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej

W sprawie C-156/23 [Ararat]ⁱ

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie
prejudycjalnym, złożony przez rechtbank Den Haag, zittingsplaats Roermond (sąd rejonowy
w Hadze, ośrodek zamiejscowy w Roermond, Niderlandy) postanowieniem z dnia 13 marca
2023 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 14 marca 2023 r., w postępowaniu:

K,

L,

M,

N

przeciwko

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: K. Jürimäe, prezes drugiej izby, pełniąca obowiązki prezesa trzeciej izby, K. Lenaerts,
prezes Trybunału, pełniący obowiązki sędziego trzeciej izby, N. Jääskinen, M. Gavalec
i N. Piçarra (sprawozdawca), sędziowie,

* Język postępowania: niderlandzki.

ⁱ Niniejszej sprawie została nadana fikcyjna nazwa. Nie odpowiada ona rzeczywistej nazwie ani rzeczywistemu nazwisku żadnej ze stron postępowania.

rzecznik generalny: J. Richard de la Tour,

sekretarz: L. Carrasco Marco, administratorka,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 21 marca 2024 r.,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu K, L, M i N – C.M.G.M. Raafs, advocaat,
- w imieniu rządu niderlandzkiego – M.K. Bulterman i A. Hanje, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu duńskiego – D. Elkan, w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu niemieckiego – J. Möller i A. Hoesch, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu szwajcarskiego – V. Michel, ministre, i L. Lanzrein, w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej – A. Katsimerou, S. Noë i F. Wilman, w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 16 maja 2024 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 4, art. 19 ust. 2 i art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „Kartą”) oraz art. 5 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/115/WE z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie wspólnych norm i procedur stosowanych przez państwa członkowskie w odniesieniu do powrotów nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich (Dz.U. 2008, L 348, s. 98; sprostowanie Dz.U. 2020, L 67, s. 141).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy K, L, M i N, obywatelami państwa trzeciego, a Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (sekretarzem stanu ds. sprawiedliwości i bezpieczeństwa, Niderlandy) w przedmiocie zgodności z prawem decyzji oddalającej wniosek tych obywateli o wydanie dokumentu pobytowego przewidzianego w prawie niderlandzkim i stwierdzającej nielegalny charakter ich pobytu na terytorium Królestwa Niderlandów, a także, w konsekwencji, wykonania decyzji nakazującej powrót wydanej uprzednio w ramach procedury ubiegania się o ochronę międzynarodową.

Ramy prawne

Prawo Unii

3 Motywy 6, 8, 15 i 23 dyrektywy 2008/115 głoszą:

„(6) Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby zakończenie nielegalnego pobytu obywateli państw trzecich odbywało się w ramach sprawiedliwej i przejrzystej procedury. Zgodnie z ogólnymi zasadami prawa UE decyzje podejmowane na mocy niniejszej dyrektywy powinny być podejmowane indywidualnie, na podstawie obiektywnych kryteriów, co oznacza, że pod uwagę powinien być brany nie tylko sam fakt nielegalnego pobytu [...].

[...]

(8) Uznaje się za uzasadnioną stosowaną przez państwa członkowskie praktykę powrotów nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich, pod warunkiem że ustanowione zostały sprawiedliwe i skuteczne systemy azylowe, w pełni zgodne z zasadą non-refoulement.

[...]

(15) Państwa członkowskie w swoim zakresie decydują, czy kontrola decyzji dotyczących powrotu daje organowi lub podmiotowi dokonującemu kontroli prawo do zastąpienia ich swoimi własnymi decyzjami dotyczącymi powrotu.

[...]

(23) Stosowanie niniejszej dyrektywy nie narusza zobowiązań wynikających z Konwencji {dotyczącej statusu uchodźców, podpisanej w Genewie w dniu 28 lipca 1951 r. [*Recueil des traités des Nations unies*, vol. 189, s. 150, nr 2545 (1954)], uzupełnionej Protokołem dotyczącym statutu uchodźców podpisanym w Nowym Jorku w dniu 31 stycznia 1967 r. (zwanej dalej »konwencją genewską«)}}”.

4 Zgodnie z art. 1 tej dyrektywy:

„Niniejsza dyrektywa określa wspólne normy i procedury, które mają być stosowane przez państwa członkowskie w odniesieniu do powrotów nielegalnie przebywających [na terytorium państwa członkowskiego] obywateli państw trzecich, zgodnie z prawami podstawowymi jako zasadami ogólnymi prawa wspólnotowego oraz prawa międzynarodowego, w tym z obowiązkami w zakresie ochrony uchodźców oraz praw człowieka”.

5 Artykuł 2 ust. 1 wspomnianej dyrektywy przewiduje, że dyrektywa ta ma zastosowanie do obywateli państw trzecich nielegalnie przebywających na terytorium państwa członkowskiego.

6 Artykuł 3 tej dyrektywy stanowi:

„Do celów niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

[...]

- 2) »nielegalny pobyt« oznacza obecność na terytorium państwa członkowskiego obywatela państwa trzeciego, który nie spełnia lub przestał spełniać warunki wjazdu do państwa członkowskiego, określone w art. [6] [rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/399 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie unijnego kodeksu zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen) (Dz.U. 2016, L 77, s. 1)], albo innych warunków wjazdu, pobytu lub zamieszkania w tym państwie członkowskim;
- 3) »powrót« oznacza powrót obywatela państwa trzeciego – wynikający z dobrowolnego lub przymusowego wykonania zobowiązania do powrotu – do:
- jego/jej państwa pochodzenia, lub
  - kraju tranzytu, zgodnie ze wspólnotowymi lub dwustronnymi umowami o readmisji lub z innymi porozumieniami, lub
  - innego państwa trzeciego, do którego dany obywatel państwa trzeciego zdecyduje się dobrowolnie powrócić i przez które zostanie przyjęty;
- 4) »decyzja nakazująca powrót« oznacza decyzję administracyjną lub orzeczenie sądowe, w których stwierdza się lub uznaje, że obywatel państwa trzeciego przebywa w państwie członkowskim nielegalnie, oraz nakłada się lub stwierdza zobowiązanie do powrotu;
- 5) »wydalenie« oznacza wykonanie zobowiązania do powrotu, czyli fizyczny przewóz osoby poza terytorium państwa członkowskiego;
- [...]”.
- 7 Artykuł 5 dyrektywy 2008/115, zatytułowany „Zasada non-refoulement, dobro dziecka, życie rodzinne i stan zdrowia”, przewiduje:
- „Wprowadzając w życie niniejszą dyrektywę, państwa członkowskie należycie uwzględniają
- a) dobro dziecka;
  - b) życie rodzinne;
  - c) stan zdrowia danego obywatela państwa trzeciego
- i przestrzegają zasady non-refoulement”.
- 8 Artykuł 6 tej dyrektywy, zatytułowany „Decyzja o zobowiązaniu do powrotu”, stanowi w ust. 1, 4 i 6:
- „1. Bez uszczerbku dla wyjątków, o których mowa w ust. 2–5, państwa członkowskie wydają decyzję nakazującą powrót każdemu obywatelowi państwa trzeciego nielegalnie przebywającemu na ich terytorium.
- [...]

4. Państwa członkowskie mogą w dowolnym momencie postanowić o wydaniu obywatelowi państwa trzeciego nielegalnie przebywającego na ich terytorium, niezależnego zezwolenia na pobyt lub innego zezwolenia upoważniającego go do pobytu, ze względu na jego ciężką sytuację albo z przyczyn humanitarnych lub z innych przyczyn. W takim przypadku nie wydaje się decyzji nakazującej powrót. Jeżeli decyzja nakazująca powrót została już wydana, należy ją uchylić lub zawiesić na okres ważności wspomnianego zezwolenia na pobyt lub innego zezwolenia upoważniającego do pobytu.

[...]

6. Niniejsza dyrektywa nie wyklucza podejmowania przez państwa członkowskie decyzji o zakończeniu legalnego pobytu wraz z decyzją nakazującą powrót lub decyzją o wykonaniu wydalenia lub zakazem wjazdu, w ramach jednej decyzji administracyjnej lub orzeczenia sądowego, zgodnie z ich prawem krajowym, bez uszczerbku dla gwarancji proceduralnych przewidzianych w rozdziale III i w innych odpowiednich przepisach prawa wspólnotowego i krajowego”.

9 Artykuł 9 wspomnianej dyrektywy, zatytułowany „Wstrzymanie wydalenia”, przewiduje w ust. 1:

„Państwa członkowskie wstrzymują wydalenie:

a) jeżeli miałyby ono naruszać zasadę non-refoulement, lub

b) dopóki obowiązuje zawieszenie wykonania decyzji nakazującej powrót, przyznane zgodnie z art. 13 ust. 2”.

10 Zgodnie z art. 12 ust. 1 akapit pierwszy tej dyrektywy „[d]ecyzje nakazujące powrót oraz, w stosownych przypadkach, decyzje o zakazie wjazdu lub o wykonaniu wydalenia wydawane są w formie pisemnej i zawierają uzasadnienie faktyczne i prawne, a także informacje o dostępnych środkach odwoławczych”.

11 Artykuł 13 dyrektywy 2008/115, zatytułowany „Środki odwoławcze”, stanowi w ust. 1 i 2:

„1. Dany obywatel państwa trzeciego otrzymuje możliwość skorzystania ze skutecznych środków odwoławczych, aby zaskarżyć decyzje dotyczące powrotu, o których mowa w art. 12 ust. 1, przed właściwym organem sądowym lub administracyjnym lub właściwym podmiotem złożonym z osób bezstronnych i posiadających gwarancje niezależności.

2. Organ lub podmiot, o którym mowa w ust. 1, jest właściwy w sprawie ponownego rozpatrzenia decyzji dotyczących powrotu, o których mowa w art. 12 ust. 1, i może między innymi tymczasowo zawiesić ich wykonanie, chyba że takie tymczasowe zawieszenie ma już zastosowanie na mocy prawa krajowego”.

Prawo niderlandzkie

- 12 Artykuł 8:69 Algemene wet bestuursrecht (kodeksu administracyjnego), w brzmieniu mającym zastosowanie do sporu w postępowaniu głównym (zwanego dalej „kodeksem administracyjnym”), stanowi:

„1. Sąd rozpatrujący sprawę wydaje rozstrzygnięcie na podstawie środka odwoławczego, przedstawionych dokumentów, wcześniejszego postępowania dowodowego oraz postępowania dowodowego na rozprawie.

2. Argumenty prawne są uzupełniane przez sąd z urzędu.

3. Okoliczności faktyczne mogą zostać uzupełnione przez sąd z urzędu”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 13 W dniu 16 marca 2011 r. K i L, będące siostrami, oraz ich rodzice, M i N, z których wszyscy mają obywatelstwo państwa trzeciego, złożyli wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej. W dniu 9 sierpnia 2012 r. wniosek ten oddalono decyzją odmowną, która stała się ostateczna i której towarzyszyła decyzja nakazująca powrót (zwaną dalej „decyzją z dnia 9 sierpnia 2012 r.”). Ta ostatnia decyzja została wydana po dokonaniu przez właściwy organ administracyjny, na podstawie zasady non-refoulement, oceny ewentualnego ryzyka tortur lub niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karaniami, na które narażeni byłiby skarżący w postępowaniu głównym w przypadku wykonania wspomnianej decyzji i wydalenia do tego państwa trzeciego.
- 14 W dniu 10 maja 2016 r. skarżący w postępowaniu głównym złożyli wniosek o wydanie dokumentu pobytowego przewidzianego w uregulowaniu krajowym mającym zastosowanie do dzieci przebywających długoterminowo. Wniosek ten został oddalony decyzją z dnia 16 czerwca 2016 r., która stała się ostateczna po oddaleniu ich środków odwoławczych od tej decyzji w dniu 17 stycznia 2017 r.
- 15 W dniu 18 lutego 2019 r. złożyli oni nowy wniosek o wydanie dokumentu pobytowego na podstawie innego uregulowania krajowego mającego zastosowanie do dzieci przebywających długoterminowo. Decyzją z dnia 8 października 2019 r. sekretarz stanu ds. sprawiedliwości i bezpieczeństwa oddalił ten wniosek. W konsekwencji stwierdził on, po pierwsze, że pobyt skarżących w postępowaniu głównym na terytorium Królestwa Niderlandów jest nielegalny, a po drugie, że decyzja z dnia 9 sierpnia 2012 r. podlega wykonaniu.
- 16 Skarżący w postępowaniu głównym wnieśli zażalenie na decyzję z dnia 8 października 2019 r., które oddalono decyzją z dnia 12 listopada 2020 r. (zwaną dalej „decyzją z dnia 12 listopada 2020 r.”), a następnie wnieśli środek odwoławczy od tej decyzji do rechtbank Den Haag, zittingsplaats Roermond (sądu rejonowego w Hadze, ośrodek zamieszcowy w Roermond, Niderlandy), który jest sądem odsyłającym. Sąd ten uwzględnił ich wniosek o zastosowanie środków tymczasowych mających na celu umożliwienie im oczekiwania na rozpatrzenie tego środka odwoławczego na terytorium krajowym i zawiesił wykonanie decyzji z dnia 9 sierpnia 2012 r.

- 17 Sąd odsyłający wyjaśnia, że organ administracyjny, który wydał decyzję z dnia 12 listopada 2020 r., objętą sporem w postępowaniu głównym, nie dokonał oceny, czy wykonanie decyzji z dnia 9 sierpnia 2012 r. wydanej wobec skarżących w postępowaniu głównym jest zgodne z zasadą non-refoulement.
- 18 Ponadto sąd ten zauważa, po pierwsze, że poprzez swój wniosek z dnia 18 lutego 2019 r. o wydanie dokumentu pobytowego przewidzianego w prawie krajowym skarżący w postępowaniu głównym zmierzali do uzyskania zezwolenia na dalsze prowadzenie życia prywatnego w Niderlandach. Sąd ten wskazuje, po drugie, że jednym z argumentów na poparcie tego wniosku jest to, iż K i L „zokcydentalizowały” się w Niderlandach, jako że wychowywały się na terytorium Królestwa Niderlandów oraz przyjęły normy i wartości panujące w tym państwie członkowskim, wobec czego obawiają się one, że gdyby miały powrócić do państwa pochodzenia, znalazłyby się w sytuacji objętej zakazem na podstawie zasady non-refoulement ustanowionej w art. 5 dyrektywy 2008/115.
- 19 Sąd odsyłający zauważa, że taki argument nie został podniesiony na poparcie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w dniu 16 marca 2011 r., lecz może zostać zbadany w świetle norm z zakresu ochrony międzynarodowej, a tym samym może doprowadzić organ właściwy do przeprowadzenia takiego badania do przyznania K i L, w stosownym przypadku, statusu uchodźcy w rozumieniu konwencji genewskiej. W tym względzie sąd ten odsyła do sprawy, w której zapadł wyrok z dnia 11 czerwca 2024 r., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Kobiety identyfikujące się z wartością, jaką jest równość płci) (C-646/21, EU:C:2024:487), która była zawisła przed Trybunałem w dniu złożenia wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w niniejszej sprawie.
- 20 Sąd ten dodaje, że K i L postanowiły nie składać nowego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej mającego na celu przedstawienie takiemu organowi argumentu dotyczącego podnoszonej przez nie „okcydentalizacji” i tym samym ich obawy przed prześladowaniem z tego powodu – nawet jeśli taka możliwość była dla nich dostępna – dopóty, dopóki toczyło się postępowanie odwoławcze dotyczące ich wniosku o wydanie dokumentu pobytowego przewidzianego w prawie krajowym. Sąd odsyłający wyjaśnia ponadto, iż prawo krajowe nie wyklucza, że taki argument mógł zostać podniesiony przez K i L na poparcie ich wniosku o wydanie dokumentu pobytowego przewidzianego w prawie krajowym oraz że organ, który wydał decyzję z dnia 12 listopada 2020 r., mógł na tej podstawie wydać im „zwykły dokument pobytowy”.
- 21 W tym kontekście sąd odsyłający zastanawia się w pierwszej kolejności, czy art. 5 dyrektywy 2008/115, który w związku z art. 19 ust. 2 Karty „zawiera wyraźnie sformułowany, bez wyjątków i zastrzeżeń, obowiązek” przestrzegania przez państwa członkowskie zasady non-refoulement przy wprowadzaniu w życie tej dyrektywy, należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdy właściwy organ administracyjny stwierdzi, iż obywatel państwa trzeciego przebywa nielegalnie, i nakazuje wykonanie wobec niego decyzji nakazującej powrót wydanej uprzednio w ramach procedury ubiegania się o ochronę międzynarodową, organ ten jest zobowiązany do ponownego rozpatrzenia tej decyzji nakazującej powrót w świetle zasady non-refoulement poprzez przeprowadzenie zaktualizowanej oceny ryzyka narażenia adresata tej decyzji na tortury lub niehumanitarne lub poniżające traktowanie albo karanie w przypadku wydalenia do tego państwa trzeciego.

- 22 W tym względzie sąd odsyłający zauważa, po pierwsze, że w krajowej praktyce prawnej wydalenie nie jest nakazywane w drodze decyzji lub aktu odrębnego od decyzji nakazującej powrót. Ta ostatnia decyzja zatem, oprócz tego, że nakłada na obywatela państwa trzeciego, który jest jej adresatem, zobowiązanie do powrotu, nakłada również na właściwy organ administracyjny obowiązek przeprowadzenia fizycznego przekazania poza terytorium państwa członkowskiego w przypadku odmowy zastosowania się do tego zobowiązania do powrotu.
- 23 Sąd ten podkreśla, po drugie, że o ile zgodnie z praktyką krajową ryzyko naruszenia zasady non-refoulement jest systemowo oceniane w ramach procedury ubiegania się o ochronę międzynarodową, o tyle nie jest tak w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, charakteryzującej się oddaleniem wniosku o wydanie dokumentu pobytowego przewidzianego w prawie krajowym. Oddalenie to skutkuje w istocie nielegalnością pobytu danego obywatela państwa trzeciego i nałożeniem na niego zobowiązania do powrotu.
- 24 W drugiej kolejności, jako że ewentualne potwierdzenie przez sąd odsyłający zgodności z prawem decyzji z dnia 12 listopada 2020 r. odmawiającej wydania dokumentu pobytowego przewidzianego w prawie krajowym przesądzi o nielegalnym charakterze pobytu skarżących w postępowaniu głównym na terytorium danego państwa członkowskiego, a tym samym o wykonaniu decyzji z dnia 9 sierpnia 2012 r., której zawieszenie z tego względu ustanie, sąd ten zastanawia się, czy art. 5 dyrektywy 2008/115, w związku nie tylko z art. 19 ust. 2 Karty, ale także z jej art. 47, zobowiązuje go do skontrolowania przestrzegania zasady non-refoulement przez organ administracyjny, który postanowił o wykonaniu tej decyzji nakazującej powrót, oraz, w stosowanym przypadku, do zbadania z urzędu ryzyka naruszenia tej zasady.
- 25 W tym względzie sąd odsyłający wyraża wątpliwości co do stosowania w rozpatrywanej dziedzinie art. 8:69 kodeksu administracyjnego, który to przepis określa w sposób ogólny uprawnienia sądu administracyjnego do działania z urzędu. Zauważa on również, że w praktyce krajowej sądy nie są zobowiązane do stwierdzenia z urzędu naruszenia zasady non-refoulement zagwarantowanej w art. 5 dyrektywy 2008/115.
- 26 Sąd odsyłający zastanawia się zatem, czy powody, które skłoniły Trybunał do orzeczenia w wyroku z dnia 8 listopada 2022 r., *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Badanie z urzędu środka detencyjnego) (C-704/20 i C-39/21, EU:C:2022:858), że sprawowana przez organ sądowy kontrola w zakresie spełnienia wynikających z prawa Unii przesłanek zgodności z prawem środka detencyjnego zastosowanego wobec obywatela państwa trzeciego musi doprowadzić ten organ do uwzględnienia z urzędu – na podstawie przedstawionych mu danych zawartych w aktach sprawy, uzupełnionych lub wyjaśnionych w toku prowadzonego przed nim postępowania kontradyktoryjnego – ewentualnego niespełnienia przesłanki zgodności z prawem, które nie zostało podniesione przez osobę zainteresowaną, stosują się analogicznie do obowiązku przestrzegania zasady non-refoulement przy wykonywaniu decyzji nakazującej powrót, takiej jak decyzja rozpatrywana w postępowaniu głównym. Ponadto sąd ten zastanawia się, czy zakres obowiązku uwzględnienia z urzędu naruszenia zasady non-refoulement – przy założeniu jego wykazania – różni się w zależności od tego, czy następuje to w ramach procedury ubiegania się o ochronę międzynarodową, czy też w ramach postępowania takiego jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które zostało wszczęte wskutek wniosku o wydanie dokumentu pobytowego przewidzianego w prawie krajowym.
- 27 Sąd odsyłający uważa w każdym razie, że zarówno zasada non-refoulement, która ma charakter bezwzględny, jak i prawo podstawowe do skutecznego środka prawnego przed sądem, przewidziane w art. 47 Karty, są w pełni zagwarantowane tylko wtedy, gdy organ sądowy jest

zobowiązany do zbadania z urzędu, przy zastosowaniu w razie potrzeby art. 8:69 kodeksu administracyjnego, czy wykonanie decyzji nakazującej powrót, takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, nie narazi obywateli państw trzecich będących jej adresatami na ryzyko tortur lub niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania w tym państwie trzecim. Jego zdaniem krajowa praktyka prawna, w ramach której kontrola sądowa ogranicza się do oceny argumentów i podstaw wyraźnie przedstawionych przez danego obywatela państwa trzeciego, jest nie do pogodzenia z bezwzględnym charakterem zasady non-refoulement gwarantowanej przez prawo Unii.

28 W tych okolicznościach rechtbank Den Haag, zittingsplaats Roermond (sąd rejonowy w Hadze, ośrodek zamiejscowy w Roermond) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1) Czy art. 47 [Karty] w związku z art. 4 i art. 19 ust. 2 Karty i [z] art. 5 dyrektywy [2008/115] należy interpretować w ten sposób, że organ sądowy musi z urzędu dokonać kontroli ewentualnego braku poszanowania zasady non-refoulement na podstawie przedstawionych mu danych zawartych w aktach sprawy, uzupełnionych lub wyjaśnionych w toku prowadzonego przed nim postępowania kontradyktoryjnego? Czy zakres tego obowiązku zależy od tego, czy toczące się postępowanie kontradyktoryjne rozpoczęło się w następstwie złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej i czy zakres tego obowiązku różni się zatem w zależności od tego, czy ryzyko związane z wydaleniem ocenia się w kontekście przyjęcia czy w kontekście powrotu cudzoziemca?
- 2) Czy art. 5 dyrektywy [2008/115] w związku z art. 19 ust. 2 [Karty] należy interpretować w ten sposób, że w przypadku wydania decyzji nakazującej powrót w postępowaniu, które nie rozpoczęło się wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej, ocena tego, czy na przeszkodzie powrotowi stoi zakaz wydalenia, musi mieć miejsce przed wydaniem decyzji nakazującej powrót i czy stwierdzenie ryzyka związanego z wydaleniem stoi wówczas na przeszkodzie wydaniu decyzji nakazującej powrót lub stanowi w takiej sytuacji przeszkodę w wydaleniu cudzoziemca?
- 3) Czy decyzja nakazująca powrót ponownie nabiera mocy prawnej, jeśli zawieszono ją w związku z nowym postępowaniem, które nie rozpoczęło się w następstwie złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, czy też art. 5 dyrektywy [2008/115] w związku z art. 19 ust. 2 [Karty] należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdy ryzyka związanego z wydaleniem nie zbadano w postępowaniu prowadzącym do ponownego stwierdzenia nielegalności pobytu, należy przeprowadzić aktualną analizę ryzyka związanego z wydaleniem i wydać wówczas nową decyzję nakazującą powrót? Czy odpowiedź na to pytanie byłaby inna, jeżeli mamy do czynienia nie z zawieszoną decyzją nakazującą powrót, lecz z decyzją nakazującą powrót, której obywatel państwa trzeciego i organy przez długi czas nie wykonywali?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania trzeciego

29 Poprzez pytanie trzecie, które należy zbadać w pierwszej kolejności, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 5 dyrektywy 2008/115 w związku z art. 19 ust. 2 Karty należy interpretować w ten sposób, że zobowiązuje on organ administracyjny, który oddała wniosek o wydanie

dokumentu pobytowego przewidzianego w prawie krajowym i w konsekwencji stwierdza, iż dany obywatel państwa trzeciego przebywa nielegalnie na terytorium odnośnego państwa członkowskiego, do upewnienia się co do przestrzegania zasady non-refoulement poprzez ponowne rozpatrzenie, w świetle tej zasady, wydanej uprzednio wobec tego obywatela w ramach procedury ubiegania się o ochronę międzynarodową decyzji nakazującej powrót, której zawieszenie ustało w następstwie takiego oddalenia.

- 30 Na wstępie należy przypomnieć, że podstawowy cel dyrektywy 2008/115 – jak wynika z jej motywów 2 i 4 – polega na ustanowieniu skutecznej polityki wydalania i powrotu nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich, z pełnym poszanowaniem praw podstawowych, a także godności osób, których to dotyczy [wyroki: z dnia 19 czerwca 2018 r., Gnandi, C-181/16, EU:C:2018:465, pkt 48; z dnia 22 listopada 2022 r., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Wydalenie – Marihuana lecznicza), C-69/21, EU:C:2022:913, pkt 88].
- 31 Zgodnie z art. 2 ust. 1 dyrektywy 2008/115 i z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w jej art. 2 ust. 2 dyrektywa ta ma zastosowanie do każdego obywatela państwa trzeciego nielegalnie przebywającego na terytorium państwa członkowskiego. Ponadto z art. 3 pkt 2 wspomnianej dyrektywy w związku w szczególności z jej art. 1 wynika, że każdy obywatel państwa trzeciego, który przebywa na terytorium państwa członkowskiego i nie spełnia warunków wjazdu, pobytu lub zamieszkania w tym państwie członkowskim, już z tego względu przebywa w nim nielegalnie i jest objęty zakresem stosowania wspomnianej dyrektywy [zob. podobnie wyroki: z dnia 19 czerwca 2018 r., Gnandi, C-181/16, EU:C:2018:465, pkt 39; z dnia 3 czerwca 2021 r., Westerwaldkreis, C-546/19, EU:C:2021:432, pkt 43, 44; a także z dnia 9 listopada 2023 r., Odbor azylové a migrační politiky MV (Zakres stosowania dyrektywy powrotowej), C-257/22, EU:C:2023:852, pkt 36].
- 32 Z powyższego wynika, że zakres stosowania dyrektywy 2008/115 jest zdefiniowany jedynie poprzez odniesienie do sytuacji nielegalnego pobytu obywatela państwa trzeciego – niezależnie od względów leżących u podstaw tej sytuacji lub środków, jakie mogą zostać przyjęte w odniesieniu do tego obywatela (wyrok z dnia 3 czerwca 2021 r., Westerwaldkreis, C-546/19, EU:C:2021:432, pkt 45).
- 33 Ponadto z chwilą gdy obywatel państwa trzeciego zostaje objęty – tak jak skarżący w postępowaniu głównym – zakresem stosowania tej dyrektywy, powinien on co do zasady podlegać przewidzianym w niej wspólnym normom i procedurom mającym na celu jego powrót, i to tak długo, jak długo jego pobyt nie zostanie zalegalizowany [zob. podobnie wyroki: z dnia 24 lutego 2021 r., M i in. (Przekazanie do państwa członkowskiego), C-673/19, EU:C:2021:127, pkt 31; a także z dnia 22 listopada 2022 r., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Wydalenie – Marihuana lecznicza), C-69/21, EU:C:2022:913, pkt 52].
- 34 W tym kontekście z art. 6 ust. 1 dyrektywy 2008/115 wynika, że po stwierdzeniu nielegalnego charakteru pobytu wobec każdego obywatela państwa trzeciego należy, z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ust. 2–5 tego artykułu i przy ścisłym przestrzeganiu wymogów określonych w art. 5 tej dyrektywy, wydać decyzję nakazującą powrót, w której należy wyznaczyć, spośród państw trzecich wskazanych w art. 3 pkt 3 wspomnianej dyrektywy, to państwo, do którego powinien on zostać wydalony [wyroki: z dnia 22 listopada 2022 r., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Wydalenie – Marihuana lecznicza), C-69/21, EU:C:2022:913, pkt 53; z dnia 6 lipca 2023 r., Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Uchodźca, który popełnił poważne przestępstwo), C-663/21, EU:C:2023:540, pkt 46].

- 35 Artykuł 5 dyrektywy 2008/115, który stanowi ogólną zasadę obowiązującą państwa członkowskie od chwili, gdy wprowadzają one w życie tę dyrektywę, zobowiązuje właściwy organ krajowy do przestrzegania na wszystkich etapach postępowania w sprawie powrotu zasady non-refoulement, zagwarantowanej jako prawo podstawowe w art. 18 Karty w związku z art. 33 konwencji genewskiej, a także w art. 19 ust. 2 Karty [wyroki: z dnia 22 listopada 2022 r., *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Wydalenie – Marihuana lecznicza)*, C-69/21, EU:C:2022:913, pkt 55; z dnia 6 lipca 2023 r., *Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Uchodźca, który popełnił poważne przestępstwo)*, C-663/21, EU:C:2023:540, pkt 49]. W konsekwencji, mając na uwadze zamierzony cel, ów art. 5 nie może być interpretowany w sposób zawężający [zob. podobnie wyrok z dnia 11 marca 2021 r., *État belge (Powrót rodzica małoletniego)*, C-112/20, EU:C:2021:197, pkt 35]. Wreszcie, wspomniany art. 5 jest bezpośrednio skuteczny, a zatem jednostka może powoływać się na niego i może on być stosowany przez organy administracyjne oraz przez sądy państw członkowskich [wyrok z dnia 27 kwietnia 2023 r., *M.D. (Zakaz wjazdu na Węgry)*, C-528/21, EU:C:2023:341, pkt 97].
- 36 Artykuł 19 ust. 2 Karty w związku z jej art. 4 zakazuje zaś w sposób bezwzględny, niezależnie od zachowania danej osoby, usunięcia, wydalenia lub wydania jej w drodze ekstradycji do państwa, w którym istnieje poważne ryzyko, że osoba ta może być poddana karze śmierci, torturom lub nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu. W związku z tym państwa członkowskie nie mogą usunąć, wydalić lub wydać w drodze ekstradycji cudzoziemca, jeżeli istnieją poważne i sprawdzone podstawy, aby uznać, iż w państwie przeznaczenia będzie on narażony na rzeczywiste ryzyko traktowania sprzecznego z tymi dwoma postanowieniami Karty [zob. podobnie wyroki: z dnia 6 lipca 2023 r., *Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Uchodźca, który popełnił poważne przestępstwo)*, C-663/21, EU:C:2023:540, pkt 36; z dnia 18 czerwca 2024 r., *Generalstaatsanwaltschaft Hamm (Wniosek o ekstradycję uchodźcy do Turcji)*, C-352/22, EU:C:2024:521, pkt 61]. Zakaz ten odzwierciedla jedną z podstawowych wartości Unii i jej państw członkowskich, zapisanych w art. 2 TUE, a jego bezwzględny charakter jest ściśle związany z poszanowaniem godności ludzkiej, o której mowa w tym art. 2 i w art. 1 Karty (zob. podobnie wyrok z dnia 5 kwietnia 2016 r., *Aranyosi i Căldăraru*, C-404/15 i C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, pkt 85, 87).
- 37 Ponadto państwa członkowskie są zobowiązane do umożliwienia zainteresowanym osobom powołania się na każdą zmianę okoliczności, która nastąpiła po wydaniu decyzji nakazującej powrót i która mogłaby mieć znaczący wpływ na ocenę sytuacji danego obywatela państwa trzeciego zwłaszcza w świetle art. 5 dyrektywy 2008/115 (zob. podobnie wyrok z dnia 19 czerwca 2018 r., *Gnandi*, C-181/16, EU:C:2018:465, pkt 64).
- 38 Z powyższego wynika, że w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym art. 5 dyrektywy 2008/115 w związku z art. 4 i art. 19 ust. 2 Karty zobowiązuje organ krajowy do przeprowadzenia, przed wykonaniem decyzji nakazującej powrót, zaktualizowanej oceny ryzyka narażenia obywatela państwa trzeciego na traktowanie zakazane w sposób bezwzględny przez te postanowienia Karty. Ta ocena, która powinna być odrębna i niezależna w stosunku do oceny przeprowadzonej w chwili wydania wspomnianej decyzji nakazującej powrót, winna pozwolić organowi krajowemu na upewnienie się, z uwzględnieniem wszelkich zaistniałych zmian okoliczności oraz wszelkich nowych okoliczności podniesionych w stosownym przypadku przez tego obywatela państwa trzeciego, że nie istnieją poważne i sprawdzone podstawy, aby uznać, iż w przypadku powrotu do państwa trzeciego wspomniany obywatel państwa trzeciego byłby narażony na rzeczywiste ryzyko poddania go w tym państwie karze śmierci, torturom lub

nieładzkiemu lub poniżającemu traktowaniu. Tylko bowiem taka zaktualizowana ocena umożliwi temu organowi upewnienie się, że wydalenie jest zgodne z wymaganymi przesłankami prawnymi, a w szczególności z wymogami określonymi w art. 5 dyrektywy 2008/115.

- 39 W razie gdyby właściwy organ krajowy po przeprowadzeniu wspomnianej oceny doszedł do wniosku, że wydalenie danego obywatela państwa trzeciego naraża go na poważne ryzyko poddania go karze śmierci, torturom lub nieładzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu, organ ten powinien wstrzymać to wydalenie dopóty, dopóki takie ryzyko się utrzymuje, zgodnie z art. 9 ust. 1 lit. a) tej dyrektywy [zob. podobnie wyroki: z dnia 3 czerwca 2021 r., *Westerwaldkreis*, C-546/19, EU:C:2021:432, pkt 59; a także z dnia 22 listopada 2022 r., *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Wydalenie – Marihuana lecznicza)*, C-69/21, EU:C:2022:913, pkt 58, 59].
- 40 Z powyższego wynika również, że norma lub praktyka krajowa, zgodnie z którą badanie przestrzegania zasady *non-refoulement* może być dokonywane wyłącznie w ramach procedury ubiegania się o ochronę międzynarodową, byłaby sprzeczna z art. 5 dyrektywy 2008/115 w związku z art. 19 ust. 2 Karty. Jak bowiem wynika z pkt 30–34 niniejszego wyroku, dyrektywa ta, w tym jej art. 5, ma zastosowanie do wszystkich nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich, niezależnie od przyczyn leżących u podstaw tej sytuacji. Zresztą cel, jakim jest skuteczność polityki wydalania z poszanowaniem praw podstawowych, przypomniany w pkt 30 niniejszego wyroku, również przemawia przeciwko takiej normie lub praktyce krajowej.
- 41 Jak wskazał w istocie rzecznik generalny w pkt 52 i 57 opinii, nie można zatem wymagać od K i L złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej na podstawie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony (Dz.U. 2011, L 337, s. 9) oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/32/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej (Dz.U. 2013, L 180, s. 60) w celu zapewnienia sobie pełnego poszanowania zasady *non-refoulement*, o której mowa w art. 5 dyrektywy 2008/115 w związku z art. 19 ust. 2 Karty.
- 42 W niniejszym przypadku okoliczność, że K i L powołały się na swoją „okcydentalizację”, powinna była zatem skłonić właściwy organ do zbadania na mocy art. 5 dyrektywy 2008/115 w związku z art. 19 ust. 2 Karty, czy zasada *non-refoulement* stoi na przeszkodzie wykonaniu wydanej wobec nich decyzji nakazującej powrót, i, w stosownym przypadku, do wstrzymania wydalenia zgodnie z art. 9 ust. 1 lit. a) tej dyrektywy.
- 43 W świetle powyższych rozważań na pytanie trzecie należy odpowiedzieć, że art. 5 dyrektywy 2008/115 w związku z art. 19 ust. 2 Karty należy interpretować w ten sposób, że zobowiązuje on organ administracyjny, który oddała wniosek o wydanie dokumentu pobytowego opierającego się na prawie krajowym i w konsekwencji stwierdza, iż dany obywatel państwa trzeciego przebywa nielegalnie na terytorium odnośnego państwa członkowskiego, do upewnienia się co do przestrzegania zasady *non-refoulement* poprzez ponowne rozpatrzenie, w świetle tej zasady, wydanej uprzednio wobec tego obywatela w ramach procedury ubiegania się o ochronę międzynarodową decyzji nakazującej powrót, której zawieszenie ustało w następstwie takiego oddalenia.

W przedmiocie pytania pierwszego

- 44 Poprzez pytanie pierwsze, które należy zbadać w drugiej kolejności, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 13 ust. 1 i 2 dyrektywy 2008/115 w związku z jej art. 5 oraz z art. 19 ust. 2 i art. 47 Karty należy interpretować w ten sposób, że zobowiązuje on sąd krajowy przeprowadzający kontrolę zgodności z prawem aktu, na mocy którego właściwy organ krajowy oddalił wnioski o wydanie dokumentu pobytowego przewidzianego w prawie krajowym i tym samym uchylił zawieszenie wykonania decyzji nakazującej powrót wydanej uprzednio w ramach procedury ubiegania się o ochronę międzynarodową, do uwzględnienia z urzędu ewentualnego naruszenia zasady non-refoulement wynikającego z wykonania tej ostatniej decyzji na podstawie przedstawionych mu danych zawartych w aktach sprawy, uzupełnionych lub wyjaśnionych w następstwie przeprowadzonego postępowania kontryktoryjnego.
- 45 Zgodnie z art. 13 ust. 1 dyrektywy 2008/115 dany obywatel państwa trzeciego musi otrzymać możliwość skorzystania ze skutecznych środków odwoławczych, aby zaskarżyć decyzje dotyczące powrotu, o których mowa w art. 12 ust. 1 tej dyrektywy, przed właściwym organem sądowym lub administracyjnym lub właściwym podmiotem złożonym z osób bezstronnych i posiadających gwarancje niezależności.
- 46 Cechy tego środka odwoławczego należy określać zgodnie z art. 47 Karty, według którego każdy, czyje prawa i wolności zagwarantowane przez prawo Unii zostały naruszone, ma prawo do skutecznego środka prawnego przed sądem, zgodnie z warunkami przewidzianymi w tym artykule, oraz zgodnie z zasadą non-refoulement, gwarantowaną w szczególności przez art. 19 ust. 2 Karty i art. 5 dyrektywy 2008/115 (wyrok z dnia 30 września 2020 r., CPAS de Liège, C-233/19, EU:C:2020:757, pkt 45). Przepisy te, jak wspomniano w pkt 35 niniejszego wyroku, zobowiązują organy krajowe do uwzględnienia tej zasady na wszystkich etapach postępowania, począwszy od chwili wydania decyzji nakazującej powrót aż do chwili sądowej kontroli wykonania tej decyzji.
- 47 W tym celu z art. 13 ust. 2 tej dyrektywy wynika, że zarówno krajowe organy administracyjne, jak i organy sądowe, przed którymi kwestionowana jest zgodność z prawem decyzji dotyczącej powrotu, powinny mieć możliwość ponownego rozpatrzenia tej decyzji i w stosownym przypadku wstrzymania wydalenia [zob. podobnie wyrok z dnia 27 kwietnia 2023 r., M.D. (Zakaz wjazdu na Węgry), C-528/21, EU:C:2023:341, pkt 108]. W tym względzie, jak stanowi motyw 15 wspomnianej dyrektywy, państwa członkowskie mogą zdecydować, czy taka kontrola daje tym organom prawo do zastąpienia wcześniejszej decyzji ich własną decyzją dotyczącą powrotu.
- 48 Ponadto, aby ochrona sądowa zagwarantowana w art. 47 Karty i skonkretyzowana w art. 13 ust. 1 i 2 dyrektywy 2008/115 była skuteczna, środkowi odwoławczemu musi koniecznie przysługiwać skutek zawieszający, gdy środek ten zostaje wniesiony od decyzji nakazującej powrót, której wykonanie może narazić danego obywatela państwa trzeciego na rzeczywiste ryzyko poddania go nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu [zob. podobnie wyroki: z dnia 19 czerwca 2018 r., Gnandi, C-181/16, EU:C:2018:465, pkt 56; z dnia 30 września 2020 r., CPAS de Liège, C-233/19, EU:C:2020:757, pkt 46; z dnia 27 kwietnia 2023 r., M.D. (Zakaz wjazdu na Węgry), C-528/21, EU:C:2023:341, pkt 109].
- 49 Z powyższego wynika, jak zauważył w istocie rzecznik generalny w pkt 50 opinii, że celem zasad proceduralnych określonych w art. 13 ust. 1 i 2 dyrektywy 2008/115 jest zapewnienie, aby obywatel państwa trzeciego, wobec którego wydano decyzję nakazującą powrót, nie został wydalony w warunkach sprzecznych z art. 5 tej dyrektywy. Mają one zatem na celu

zagwarantowanie poszanowania zasady non-refoulement, która, jak stwierdzono w pkt 36 niniejszego wyroku, ma charakter bezwzględny. Do właściwych sądów krajowych należy zaś czuwanie, w stosownym przypadku z urzędu, nad przestrzeganiem tej zasady, jeżeli przedstawione im dane zawarte w aktach sprawy pozwalają sądzić, że mogłaby ona zostać naruszona.

- 50 Jak bowiem podkreślił rzecznik generalny w pkt 51 opinii, ochrona sądowa zagwarantowana w art. 47 Karty i skonkretyzowana w art. 13 ust. 1 i 2 dyrektywy 2008/115 nie byłaby ani skuteczna, ani pełna, gdyby sąd krajowy nie był zobowiązany do stwierdzenia z urzędu braku poszanowania zasady non-refoulement, w sytuacji gdy przedstawione mu dane zawarte w aktach sprawy, uzupełnione lub wyjaśnione w toku prowadzonego przed nim postępowania kontradiktoryjnego, wskazywałyby na to, że decyzja nakazująca powrót opiera się na nieaktualnej ocenie ryzyka traktowania zakazanego przez tę zasadę, jakie ponosiłby dany obywatel państwa trzeciego, gdyby miał powrócić do danego państwa trzeciego, ani do wyciągnięcia z tego wszelkich konsekwencji w odniesieniu do wykonania tej decyzji. Ograniczenie zadania sądu krajowego mogłoby skutkować wykonaniem takiej decyzji, nawet jeśli dane te wskazują, że zainteresowany mógłby zostać poddany w tym państwie trzecim takiemu traktowaniu zakazanemu w sposób bezwzględny przez art. 4 Karty [zob. podobnie wyrok z dnia 8 listopada 2022 r., *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Badanie z urzędu środka detencyjnego), C-704/20 i C-39/21, EU:C:2022:858, pkt 94].
- 51 Istnienie tego obowiązku czuwania przez sąd krajowy, w stosownym przypadku z urzędu, nad przestrzeganiem zasady non-refoulement odnosi się w ten sam sposób do procedury ubiegania się o ochronę międzynarodową i do postępowania takiego jak postępowanie główne, które zostało wszczęte wskutek wniosku o wydanie dokumentu pobytowego przewidzianego w prawie krajowym. Jak bowiem wynika z pkt 31–34 niniejszego wyroku, dyrektywa 2008/115, której art. 13 ust. 1 i 2 ustanawia wspomniany obowiązek, ma zastosowanie do każdego nielegalnie przebywającego na terytorium państwa członkowskiego obywatela państwa trzeciego.
- 52 W świetle powyższych względów na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, że art. 13 ust. 1 i 2 dyrektywy 2008/115 w związku z jej art. 5 oraz z art. 19 ust. 2 i art. 47 Karty należy interpretować w ten sposób, że zobowiązuje on sąd krajowy przeprowadzający kontrolę zgodności z prawem aktu, na mocy którego właściwy organ krajowy oddalił wniosek o wydanie dokumentu pobytowego przewidzianego w prawie krajowym i tym samym uchylił zawieszenie wykonania decyzji nakazującej powrót wydanej uprzednio w ramach procedury ubiegania się o ochronę międzynarodową, do uwzględnienia z urzędu ewentualnego naruszenia zasady non-refoulement wynikającego z wykonania tej ostatniej decyzji na podstawie przedstawionych temu sądowi danych zawartych w aktach sprawy, uzupełnionych lub wyjaśnionych w następstwie przeprowadzonego postępowania kontradiktoryjnego.

W przedmiocie pytania drugiego

- 53 Poprzez pytanie drugie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 5 dyrektywy 2008/115 w związku z art. 19 ust. 2 Karty należy interpretować w ten sposób, że zobowiązuje on organ administracyjny, w razie gdy w ramach postępowania, które nie zostało wszczęte wskutek wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, organ ten oddała wniosek o wydanie dokumentu pobytowego przewidzianego w prawie krajowym i w konsekwencji stwierdza nielegalność pobytu na terytorium danego państwa członkowskiego obywatela państwa trzeciego, który złożył ten wniosek, do niewydawania wobec tego obywatela decyzji nakazującej powrót bez dokonania uprzedniej oceny przestrzegania zasady non-refoulement.

- 54 Jak wyraźnie przyznaje sąd odsyłający, pytanie to „dotyczy sytuacji, w której nie wydano uprzednio żadnej decyzji nakazującej powrót”. Jako że w sprawie w postępowaniu głównym wobec skarżących w tym postępowaniu wydano zaś decyzję z dnia 9 sierpnia 2012 r., wspomniane pytanie jest hipotetyczne i wymagałoby od Trybunału wydania opinii doradczej z naruszeniem jego roli w ramach współpracy sądowej ustanowionej w art. 267 TFUE (zob. podobnie wyroki: z dnia 16 grudnia 1981 r., Foglia, 244/80, EU:C:1981:302, pkt 18; a także z dnia 22 lutego 2022 r., Stichting Rookpreventie Jeugd i in., C-160/20, EU:C:2022:101, pkt 84).
- 55 Pytanie drugie jest zatem niedopuszczalne.

W przedmiocie kosztów

- 56 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Artykuł 5 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/115/WE z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie wspólnych norm i procedur stosowanych przez państwa członkowskie w odniesieniu do powrotów nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich w związku z art. 19 ust. 2 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej**

należy interpretować w ten sposób, że:

zobowiązuje on organ administracyjny, który oddała wniosek o wydanie dokumentu pobytowego opierającego się na prawie krajowym i w konsekwencji stwierdza, iż dany obywatel państwa trzeciego przebywa nielegalnie na terytorium odnośnego państwa członkowskiego, do upewnienia się co do przestrzegania zasady non-refoulement poprzez ponowne rozpatrzenie, w świetle tej zasady, wydanej uprzednio wobec tego obywatela w ramach procedury ubiegania się o ochronę międzynarodową decyzji nakazującej powrót, której zawieszenie ustało w następstwie takiego oddalenia.

- 2) **Artykuł 13 ust. 1 i 2 dyrektywy 2008/115 w związku z jej art. 5 oraz z art. 19 ust. 2 i art. 47 Karty praw podstawowych**

należy interpretować w ten sposób, że:

zobowiązuje on sąd krajowy przeprowadzający kontrolę zgodności z prawem aktu, na mocy którego właściwy organ krajowy oddalił wniosek o wydanie dokumentu pobytowego przewidzianego w prawie krajowym i tym samym uchylił zawieszenie wykonania decyzji nakazującej powrót wydanej uprzednio w ramach procedury ubiegania się o ochronę międzynarodową, do uwzględnienia z urzędu ewentualnego naruszenia zasady non-refoulement wynikającego z wykonania tej ostatniej decyzji na podstawie przedstawionych temu sądowi danych zawartych w aktach sprawy, uzupełnionych lub wyjaśnionych w następstwie przeprowadzonego postępowania kontryktoryjnego.

Podpisy